

AZ ÉLETFORMA

A mai lelki nap témája az elköteleződés, az életforma, a mi életformánk. Ezen gondolkodva, szent Ferenc egy mondata jutott eszembe: „Most azonban, hogy elhagytuk a világot, nincs más tennivalónk, mint követni az Úr akaratát és neki tetszésére lenni”¹. Most, hogy elhagytuk a világot, egy új formát kapott az életünk – a tiétek is, a miénk is. Új formát kapott az életünk, de arra át is kell formálódjék. Jelen előadásomban nem annyira arra helyezném a hangsúlyt, hogy az életformánkat bemutassam, mint inkább arra, hogy azt láttassam meg, mit kell tennünk nekünk, mi a mi szerepünk abban, hogy a kapott életforma valóban átformálhasson bennünket.

De miről is beszélünk, amikor azt mondjuk, hogy van egy sajátos életformánk? Mi jut eszünkbe először? Előírások, szabályok, megtartanivalók, tiltások stb....? Eszünkbe jut-e, hogy életünknek van egy formája, aki nem más, mint az Isten Fia? Mielőtt egy megszövegezett, egy leírt életformánk volna, már ott áll a forma, akivé nekünk is formálódnunk kell. Hivatásunkban tehát először is adatott nekünk egy forma, egy minta. A ti Regulátok elején az áll, hogy fogadalommal kötelezitek el magatokat arra, hogy az Evangélium szerint éljete², a mi Regulánkban pedig ez: „...tartsák meg a mi Urunk Jézus Krisztus szent evangéliumát...”³.

Regulánk alapja ezek szerint nem külső előírások megtartása, hanem az Evangélium élése. Ez az Evangélium pedig közénk érkezett, Jézus Krisztus személyében. Szent Klára, amikor a Regulában azokról beszél, akik ezt az életet akarják élni, illetve felvételük módjáról, akkor a *szegénységünk élete és formája* kifejezést használja⁴.

De idézzük csak fel magunkban a *Salve, sancte Pater* szövegét, mert érdekes módon ott is szerepel a *forma* szócska, mégpedig abban az értelemben, hogy Ferenc a Kisebb Testvérek formája (Forma Minorum). És ugyanígy a szent Kláráról szóló énekben, *Salve, sancta Mater*, Klára a Nővérek formája (Forma Sororum). Ez azt mutatja, hogy a *forma* szó a ferences hagyományban fontos tartalmat takar. Alapítóink dicséretét nem úgy éneklik követőik, mint akik fontos tanításokat, előírásokat hagytak maguk után, hanem mint akik példává, formává lettek követőik számára. Szent Pál is ezt fogalmazta meg, amikor így írt: „Legyetek követőim, mint ahogy én Krisztus követője vagyok”⁵.

¹ 1Reg 22, 9

² Reg I/2.

³ RgKl 1, 2

⁴ RgKl 2, 13

⁵ 1Kor 11,1

Persze szó sincs arról, hogy ne kövessük hűséggel Szabályzatunk előírásait, pusztán arról van szó, hogy ha Jézus Krisztus élete az a forma, amelyet követünk, akkor nem elég a betűk követése, az előírások betartása – sőt ez nem is lehetséges. Az ember nem képes hosszú távon csak betűket követni, előbb vagy utóbb otthagya majd azokat!

És most egy történetben szemléljük azt, aki a kicsinyeknek követendő formája lett – szent Ferenc atyánkat. A következő epizód – természetesen különbségekkel – de több forrásban⁶ is szerepel. Én most a *Boldogságos Ferenc és társai cselekedetei*⁷ c. forrást választottam, és a történetnek csak egy-egy mozzanatát emelném ki.

Íme a történet: *„Szent Ferencnek, megtérése kezdetén, amikor már jó néhány társat gyűjtött, nagy kétséggel kellett szembenéznie: a folytonos imádságnak kell-e átadnia magát, vagy olykor a prédikációnak? Erősen vágyott arra, hogy megtudja mi tetszene a legjobban az Úr Jézus Krisztusnak. A szent alázat nem engedte szent Ferencnek, hogy önmagától döntsön, ezért azon menedék felé fordult, melyet mások jelentettek: az ő imáiknak segítségével, fölfedezte az isteni tetszést. Odahívta Maseo testvért és ezt mondta neki: 'Kedvesem, menj el Klárához és mond neki a nevemben, hogy egyik lelki társnőjével együtt könyörögjön Istenhez, hogy megmutassa nekem, kell-e olykor-olykor prédikálnom, vagy a folytonos imádságnak kell-e átadnom magam. Menj el Szilveszter testvérhez is, aki a Subasio hegyén tartózkodik, és mond neki ugyanezt.' Ez volt az a Szilveszter úr, aki szent Ferenc szájából aranykeresztet látott kijönni, melynek magassága az eget érintette, szélessége pedig a föld határait. Olyan jámbor és szent volt, hogy mindent, amit csak kért, Isten azonnal meghallgatta. A Szentlélek különösen is méltóvá tette őt az isteni beszélgetésekre; ezért szent Ferenc nagyon tisztelte őt és nagyon megbízott benne. Ez a Szilveszter testvér egyedül élt a fentebb említett helyen. Amint szent Ferenc megparancsolta neki, Maseo testvér betöltötte küldetését előbb boldogságos Kláránál, azután Szilveszter testvérnél. Szilveszter testvér azonnal imádkozni ment, és miközben imádkozott, azonnal isteni választ is kapott. Azonnal kijött Maseo testvérhez mondván: 'Isten ezt mondja: 'Mondd meg Ferenc testvérnek, hogy nemcsak önmagáért hívtam el őt, hanem azért, hogy termékenyvé tegye a lelkeket, és sok (lélek) legyen megnyerve általa.'” Maseo testvér ezután visszatért szent Klárához, hogy megtudja, mit kapott az Úrtól. Ő azt válaszolta, hogy mind ő, mind társnője minden tekintetben Szilveszter testvér válaszához hasonló választ kapott az Úrtól. Maseo testvér visszament tehát szent Ferenchez. A szent szeretettel fogadva őt, megmosva lábát, és ételt készítvén neki, az étkezés végeztével, az erdőbe hívta Maseo testvért, és lehúzott csuklyával és keresztbe tett kézzel letérdelt és megkérdezte tőle, mondván: 'Mit parancsol a mi Urunk, Jézus Krisztus, mit tegyek?' Maseo testvér azt válaszolta, hogy mind Szilveszter testvér felé, mind Klára*

⁶ LM 4, 2; LM 12, 1-2; 1C 91; Fio 16

⁷ Actus 16, 1-13

nővér és társnője felé az áldott Krisztusnak egyetlen válasza volt: 'Azt akarja, hogy prédikálni menj, mert nemcsak egyedül önmagadért hívott el, hanem mások üdvösségéért is.' Az Úr keze ekkor szent Ferencre ereszkedett, és felállva a lélek hevében, a Magasságbeli erejétől lángolva ezt mondta: 'Menjünk, az Úr nevében!''

Felvetődhet a kérdés, hogyan illik ez az epizód a mai témánkhoz, hiszen – bár az életformánkról gondolkodunk –, mégsem azon tűnődünk már, hogy merre is kell mennünk. Azonban itt elsősorban egy olyan történésről van szó, amelyben szent Ferenc azt keresi, vajon mi az Istennek tetsző dolog. Odaillik-e ez a történet a mi témánkhoz, amikor mint a Ferences Világi Rend tagjai, vagy mint a Szegény Nővérek Rendjének tagjai már nem a keresés szakaszában vagyunk, életformánk már jól körülhatárolható, írásba fektetett, bizonyos értelemben rögzült állapotban van? A válaszom igen, odaillik, mert számunkra a kérdés abban áll, hogy mint elkötelezett tagok keressük-e még Isten tetszését az életünkben. Ebben az epizódban tehát nem az érdekel bennünket, hogy melyik irányba kell Ferencnek mennie, hanem figyelmünk az ő spirituális magatartására irányul.

És most nézzük a szöveget egy kicsit közelebbről.

„Erősen vágyott arra, hogy megtudja mi tetszene a legjobban az Úr Jézus Krisztusnak.”

Azt, hogy Istennek van tetszése, a Szentírás több helyen is tanúsítja. Most csak egy-két példát ragadok ki. Jézus mennybemenetele előtt az apostolok azt kérdezik tőle, hogy mostanában állítja-e helyre Izrael országát. Jézus felelete ez: „Nem tartozik rátok [...] hogy ismerjétek az időpontokat és a körülményeket. Ezeket az Atya szabta meg saját tetszése szerint”⁸.

A Filippieknek írt levélben olvassuk a következőket: „Kedveseim, ti mindig engedelmesek voltatok, félve-remegve munkáljátok hát üdvösségeteket, nemcsak amikor köztetek vagyok, hanem sokkal inkább most, hogy távol kell lennem. Hiszen Isten maga ébreszti bennetek a szándékot, s hajtja végre a tettet tetszésének megfelelően”⁹.

Mindkét részben Isten, az Atya úgy áll előttünk, mint felséges, szuverén Úr, akinek hatalmasak és erősek a döntései. A mindenségről és magáról az emberről is úgy dönt, úgy cselekszik vele, ahogyan akar. Úgy tűnik, semmi nem korlátozza Őt cselekvésében, szabadságában. Aki Isten szerető szemével tudja szemlélni mindezt, az nem fél Istennek ettől a szuverén magatartásától, sőt vágyik arra, hogy engedje ezt az isteni mindenhatóságot a saját életében is, Isten a maga tetszése szerint cselekedhessen az életében. Ahogyan szent Pál fogalmaz: „...arra van gondja, ami az Úr: hogyan járjon az Úr kedvében”¹⁰, vagyis az Atya tetszését keresi. Szent Ferenc „erősen vágyott arra, hogy

⁸ ApCsel 1, 6-7

⁹ Fil 2, 12-13

¹⁰ 1Kor 7, 32

megtudja mi tetszene a legjobban az Úr Jézus Krisztusnak”. Ferenc Istennek ebbe a szuverén szabadságába, valamint a szeretés ingyenességébe lép bele. A lelki életben nagyon fontos, hogy ne magunk körül forogjunk, ne rólunk szóljon a lelki életünk. Lelkiekben se a magunk tetszését, hanem Isten tetszését keressük. Ez az ingyenes szeretet, ami azért is csodálatos, mert ezzel nemcsak Istennek leszünk örömére, hanem testvéreinknek is.

Hogyan keresi Ferenc azt, ami az Úrnak tetszésére van? Ez áll a szövegben: *„A szent alázat nem engedte szent Ferencnek, hogy magától döntsön, ezért azon menedék felé fordult, melyet mások jelentettek...”* Hát ez valami csodálatos! Először is Ferenc nem egy döntésképtelen alkat. Emlékszünk rá, hogy döntései épp eléggé meglepték nemcsak családját, de egész Assisi lakosságát püspökükkel együtt. Tehát ebben az epizódban megjelenik ez a teljesen ingyenes és szabad szeretet Isten felé. Ferenc nem akarja, hogy döntésével maga felé irányuljon, és hogy – akár csak egy kicsit is –, de a maga tetszését keresse; így tehát menedéket keres magától. És hol keresi ezt? Másoknál. Mi gyakran pont fordítva élünk: másoktól menekülünk saját magunk felé, mert a legjobban magunkat szeretjük. Hányszor fordulunk el előljáróink, vezetőink szavától magunk felé, talán csak mert a kényelmünket keressük, mert félünk elhagyni magunkat. A szent alázat nem engedte Ferencet maga dönteni, maga felé fordulni. Milyen szuverén módon rendelkezik Ferenc saját maga fölött: nem köti a félelem, az önszeretet, milyen isteni az ő magatartása, mennyire Isten az ő életének formája.

A történetben Ferenc Maseo testvért küldi előbb Klárához, majd Szilveszter testvérhez, hogy Isten szavát kikérje tőlük. Fontos, hogy két imádságos emberhez küldi őt: Klára szemlélődő, Szilveszter pedig remete. Az elbeszélésben Szilveszter testvér ekképp közli Isten szavát: *„Isten ezt mondja: Mondd meg Ferenc testvérnek, hogy nemcsak önmagáért hívtam el őt, hanem azért, hogy termékenyvé tegye a lelkeket, és sok (lélek) legyen megnyerve általa”*. Maseo Klárától is mindenben hasonló választ kap.

Milyen szívbe hullik az isteni Ige magja? Milyen magatartással fogadja Ferenc a visszaérkező Maseo testvért? Azt olvassuk, hogy amikor Maseo hazaér, Ferenc megmossa lábát és enni készít számára. Csak miután gondoskodott utazó testvéréről, kéri ki tőle a hőn áhított és várva várt választ. Belső fegyelem, türelem – ezek nem önmagukban álló erények, hanem a szegénnyé válás jelei, gyümölcsei. Mi mennyire csak a magunk hangját akarjuk meghallani, mennyire sürgetjük a másikat is, ha rólunk van szó, mennyire csak rólunk kell szólnia mindennek és azonnal. Ferenc, miután Maseo testvért ellátja, kiviszi őt az erdőbe, hogy ott fogadja Isten szándékát. A természet szentélyében letérdel, kezeit keresztbe teszi és kérdezi: *„Mit parancsol a mi Urunk, Jézus Krisztus, mit tegyek?”* Maseo testvér azt válaszolta, hogy mind Szilveszter testvér felé, mind Klára nővér és társnője felé az áldott Krisztusnak egyetlen válasza volt...” Klárához és Szilveszterhez Isten szaváért küldött Ferenc, és most úgy is fogadja; nem, mint emberektől jövő emberi szavakat, hanem mint Isten szavát. Előfordul-e, hogy testvéreinktől, nővéreinktől Isten szavát várjuk és fogadjuk? Taníthat-e, vezethet-e

bennünket Isten testvéreinken keresztül is? Fogadjuk-e tanácsukat, figyelmeztetésüket, buzdításukat?

Miután Maseo testvértől meghallotta Isten szándékát, Ferenc fölött ott volt az Úr keze. Az történt vele, mint a prófétákkal. *„Az Úr keze ekkor szent Ferencre ereszkedett, és felállva a lélek hevében, a Magasságbeli erejétől lángolva ezt mondta: 'Menjünk, az Úr nevében!'”* Vagyis maga a Szentlélek pecsételi meg ezt a küldetést¹¹.

A történetben végig azt láthatjuk, hogy Ferenc egészen krisztusi életformát él, hiszen Krisztus eledele az Atya akarata volt¹², nem keresett mást, mint Atyja akaratát.

Hogyan foglalhatnánk össze Ferenc spirituális magatartását, mely e történetből leszűrődik? Először is Ferenc valóban Isten tetszésére akar élni. Ez nem egy rövid fellángolás, ez az ő lelki állapota; ő olyan, aki szüntelenül Isten tetszését keresi. Mi sokszor csak odáig jutunk el az imádságban, hogy saját lelki nyugalmunkat keressük, ezzel azonban sajnos éppenséggel átlépjük, áthidaljuk azt a feszültséget, mely Isten tetszésének e keresése és vágya mélyén jelen van, s mellyel szembesülnünk kellene. Menekülünk előle, mert azt hisszük, hogy ez a szembesülés büntetés, pedig nem az, hanem kegyelem, Isten vezetése. Ő segít a feltárulkozásban, hogy lényünk igazsága jelenjen meg, s ne essünk abba a hatalmas csapdába, hogy szavainkkal, ábrándjainkkal azonosítjuk magunkat. Vagyis azt hisszük, hogy szentek vagyunk pusztán azért, mert szent gondolataink vannak, vagy már Isten tetszése szerint élünk, csak mert vágyunk rá. Az imádkozó embernek szembesülnie kell önmagával, életével, elköteleződésével, hiszen nem megállapodnia kell, vagyis langyossá válnia, hanem fejlődnie, mélyülnie. Ha csak saját megnyugvását keresi, nem fogja tudni nemhogy meghallani, amikor előjárója, testvére rámutat hűsége hiányosságaira, de még keresni sem fogja tudni a megtérés útját?

Mindezt persze nem könyvekből tanulja meg az ember. A szabad, feltétel nélküli átadottság az imádságban születik meg. Ott nevel és tanít az Úr bennünket, ott mutatja a mintát, ott adja a formát, az életformát. Tehesse ezt egyre inkább bennünk!

Az Atya tetszését mindenben kereső és betöltő Krisztus szavaival zárom ezt az elmélkedést, hiszen Ő az Atya tökéletes képe és formája; és teszem ezt szent Ferenc atyánk és szent Klára anyánk szeretetében, akik engedték átformálni magukat az örök forma, minta által. Így szól az Úr: *„Dicsőítelek, Atyám, ég és föld Ura, hogy az okosak és a bölcsek elől elrejtetted ezeket, és a kicsinyeknek kinyilatkoztatad”*¹³. Amen.

¹¹ Vö.: Ez 1, 3

¹² Vö.: Jn 4, 34

¹³ Mt 11, 25